

ПОСТУМНИТЕ АЛЕКСАНДРОВИ СТАТЕРИ НА ВАВИЛОН ПРИ СЕЛЕВК НИКАТОР ПО ВРЕМЕ НА НЕГОВАТА ПЪРВА САТРАПИЯ (321 – 315 ПР. ХР.)

Боряна РУСЕВА

*Национален археологически институт с музей – Българска академия на науките,
София 1000, ул. „Съборна“ № 2; brousseva@abv.bg*

ABSTRACT

At its auction 904 of November 2, 2021, the auction house *Braun Rasmussen* offered for auction a rare, stater with the types and royal title of Alexander the Great (Fig. 1), issued in Babylon by the so-called *second satrapic workshop* during the first satrapy of Seleucus I Nicator (321 – 315 BC).

Keywords: Hellenism; Braun Rasmussen (Auction 904. 2 November 2021); Seleucus I; Babylon; satrapal coinage of Seleucus in Babylonia; First Satrapy of Seleucus I; 321 – 315 BC

На аукцион 904 от 2 ноември 2021 г. търговска къща *Braun Rasmussen* (<https://www.numisbids.com/n.php?p=lot&sid=5114&lot=2690>) предлага на търг рядък, да не кажа уникален статер с типовете и царската титла на Александър Велики, чиито монетарни маркировки го сродяват с продукцията постумни александровки на Вечния град по време на съуправлението на Филип III Аридей.

Ето неговото описание:

Лице: Глава на Атина с коринтски шлем, украсен с грифон, надясно.

Обако: Нике Стефанофорос, надясно, държи в протегнатата си дясна ръка венец, в лявата – стилис (stylis). Двуредов надпис ΒΑΣΙΛΕΩΣ (вляво) ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ (вдясно); в полетата долу – монограм (под дясното крило) и монограм (под лявото крило).

Обр. 1.

Fig. 1.

AV; 8.61 г; Braun Rasmussen. Auction 904. 2 Nov. 2021 (обр. 1).

Ref. Коментираният тук статер е от неизвестен вариант, съвременен на среброто с Александровото име от Price 3336 и златото с Филиповото име от Price P154, с които нашият екземпляр споделя едни и същи магистратски сигнатури.

Вече споменах по-горе, че въпросната постумна златна александровка е с контролни знаци, които я сродяват с изобилната продукция Александрово злато и сребро, подписвано от вавилонци с името на Филип III Аридей. Тук попадат всички златни и сребърни емисии с Филиповото име от вариантите Price P138 – P158, заедно със златните и сребърните варианти с Александровото име от Price 1336 – 1338, заради общите лицеви печати между двете монетни групи (САД, р. 705). Сред тях са изданията с Филиповото (Price P154) и Александровото име (Price 3336), чиито магистратски монограми са идентични със сигнатурите върху въпросната златна монета от търга на *Braun Rasmussen*.

Постумният Александров статер с името на владетеля, предлаган на търг от *Braun Rasmussen (Auction 904. 2 Nov 2021)*, е сечен във **Вавилон**, в така наречената втора сатрапска работилница, **по време на първата сатрапия на Селевк I Никатор (321 – 315 г. пр. Хр.)**.

Днешното реинтерпретиране на въпросното имитативно монетосечене на вавилонци след смъртта на Александър, познато ни от изследванията на Едуард Нюел (WSM 1941), Мартин Прайс (Price 1991) и Артър Хутън (Houghton 1998), които отнасят споменатите монетни емисии към двата града-близнаци – Маратос и Арадос Финикийски, се дължи на неотдавна публикуваната монография на Хутън и Катрин Лорбер върху монетосеченията на ранните Селевкиди (Houghton, Lorber 2002). Там, по-конкретно в Addenda (съкр. Add.) (479 – 483), тетрадрахмата с идентични монограми, съчетани с липсващия върху златния статер символ – грозд (Add44.1 = Price 3336), бива определяна като издание на Селевк I **в неизвестна монетарница във Вавилония (ателие 6А)**, датирано във времето на първата Селевкова сатрапия в Двуречието (ок. 320 – 315 г. пр. Хр.).

Във втората им монография (Houghton, Lorber, Hoover 2008) – по-конкретно в Addenda & Corrigenda (съкр. CAd) (701 – 714), същия вариант (CAd44.1, р. 705) авторите прехвърлят обратно в столицата Вавилон, отнасяйки въпросните златни и сребърни издания към продукцията на *така нареченото второ сатрапско ателие във Вавилон*, сякмо ок. 321 – 315 г. пр. Хр. златните и сребърните постумни александровки с Александровото и Филиповото имена, редом с традиционните местни монетни типове – сребърните лъв-статери и златните единични и двойни дарейки.

В заключение може да се каже, че златният статер с типовете *глава на Атина с коринтски шлем//Нике Стефанофорос* и двуредата легенда ΒΑΣΙΛΕΩΣ (въляво) ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ (вдясно), предложен на търг през ноември 2021 година от търговската къща *Braun Rasmussen*, принадлежи на вариант, подписан от същите магистрати, контролирали отсичането на Александровия тип тетрадрахми, върху чиито реверси монограмите са съпроводени от символ *φροδ* (от Price 3336). Тази паралелна продукция постумно Александрово злато и сребро на сатрапската работилница във великия град се датира в годините, когато, по силата на решенията на македонската армия във Вавилон (323) и Трипарадис (322), Селевк I е провъзгласен за сатрап на Вавилония, преди да бъде изтикан от тези земи с инвазията на двамата Антигониди – баща и син, Антигон Монофталм и Деметрий Полиоркет (315). Тогава втората сатрапска работилница във Вавилон била временно затворена до завръщането на Селевк по тези места в 311 г. пр. Хр.

Сърдечно благодаря на моя фб приятел – нумизмата Красимир Христов, който привлече вниманието ми върху въпросното монетно издание – екземпляр от най-ранното монетосечене на първия Селевкид.

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ/ABBREVIATIONS:

SC1. Add = Houghton, Lorber 2002.

SC2. CAd = Houghton, Lorber, Hoover 2008.

WSM = Newell 1941.

ANSNS = American Numismatic Society, Numismatic Studies, New York.

ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА/REFERENCES:

Braun Rasmussen. Auction 904. 2 Nov. 2021.

Houghton 1998: A. Houghton. Aradus, not Marathus. – In: Studies in Greek Numismatics in Memory of Martin Jessop Price. London, 1998, 145 – 146.

Houghton, Lorber 2002: A. Houghton, C. Lorber. Seleucid Coins. A Comprehensive

Catalogue. Part 1. Seleucus I through Antiochus III. Vol. I – II. Addenda, 479 – 483. New York-London, 2002.

Houghton, Lorber, Hoover 2008: A. Houghton, C. Lorber and O. D. Hoover, Seleucid Coins. A Comprehensive Catalogue. Part 2. Seleucus IV through Antiochus XIII. Vol. I – II. Addenda & Corrigenda. 701 – 714, New York and Lancaster, 2008.

Newell 1941: E. T. Newell. The Coinage of the Western Seleucid Mints from Seleucus I to Antiochus III. – In: American Numismatic Society, Numismatic Studies, 4, 1941.

Price 1991: M. J. Price. The Coinage in Name of Alexander the Great and Philip Arrhidaeus. Zurich/London, 1991.

THE POSTHUMOUS ALEXANDER STATERS OF BABYLON UNDER SELEUCUS NICATOR DURING HIS FIRST SATRAPY (321 – 315 BC)

Boryana Russeva

SUMMARY

At its auction 904 on November 2, 2021, the auction house *Braun Rasmussen* offered for auction a rare stater of Alexander's type and royal title of Alexander the Great (Fig. 1), issued by the mint in Babylon in the so-called *second satrapic workshop* during the first satrapy of Seleucus I Nicator (321 – 315 BC).

Today's reinterpretation of the post-Alexander Babylonian imitative coinage under question, known to us from the studies by Edward Newell (WSM 1941), Martin Price (Price 1991), and Arthur Houghton (Houghton 1998), who attribute the mentioned monetary issues to the two twin cities – Marathos and Arados, Phoenicia, is due to the recently published monographs on the Seleucid coinages (abbr. SC1 and SC2 – more specifically in Addenda (abbr. Add. 479 – 483) and Addenda & Corrigenda (abbr. CAd, 701 – 714).